CSERKESZŐLŐ

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés 3

2. Cserkeszőlő bemutatása 5

3. Örökségünk 10

4. Jellemző építészeti karaktek bemutatása Cserkeszőlő községben 17

5. Építészeti útmutató 24
   Telepítés
   Magasság
   Tetőhajlásszög
   Tetőforma
   Színek
   Kerítések
   Kertek
   Erkélyek, tornácok
   Anyaghasználat
   Ajtók, ablakok
   Homlokzatképzés
   Részletek

6. Mai példák 42

7. Utcák, terek 45

8. Hirdetések, reklámtáblák 47

Impresszum 48

1

BEVEZETÉS

Cserkeszőlő településképi arculati kézikönyvének célja, hogy bemutassa a tiszazugi község környezeti adottságait, történelmi és kulturális értékeit. E három komponens teszi ki a település arculatát, melyhez igazodva célszerű építkezni, ehhez kíván iránymutatást adni a dokumentum.

Szeretnénk a községben építkezni vagy felújítani készülők szemléletét akképp formálni, figyelmüket felhívni arra a fontos tényre, hogy építési tevékenységükkel nem csupán saját telkükön belül végeznek el arculati módosításokat, de utcájuk illetve egész Cserkeszőlő külső megjelenését befolyásolják.

Útmutató célzattal javaslatot teszünk követendő példákra a helyi építészeti hagyományokból eredő sajátosságokat figyelembe véve. A példákat szemléltető ábrákkal valamint helyben készült fotókkal kiegészítjük. Bemutatunk kerülendő, nem Cserkeszőlőhöz köthető negatív eseteket is.

Reméljük, hogy jelen településképi arculati kézikönyv hasznára válik az építkezni kívánóknak!

2

CSERKESZŐLŐ BEMUTATÁSA

Jász-Nagykun-Szolnok megye déli részén, a Kunszentmártoni járásban, a Tiszazugban fekszik a Tisza és a Hármas-Körös között. Nyugati irányban Kecskemét, északra Tiszaföldvár, míg keleti irányban Kunszentmárton a legközelebbi városok. A községen áthalad a 44-es főút, míg a Kecskemét–Kunszentmárton-vasútvonal nem érinti.

Az Alföld még érintetlen, természeti értékekben leggazdagabb része, a Tisza és Kőrös folyók által közrefogott Tiszazug, melynek legfiatalabb települése (*Cserkeszőlő a megye egyik legfiatalabb, 1952. január 1. óta önálló települése. Korábban Tiszakürt külterületi része volt.*), Cserkeszőlő, a környék idegenforgalmi központja. Nevének eredete a jordán cserkesz néptől is származtatható, hiszen IV. Béla idején nagy létszámú cserkesz kisebbség érkezett a területre.

A középkorban királyi népek, kunok és jászok éltek itt, akik hadiszolgálattal tartoztak kiváltságaik fejében. A XX. század elejétől egyre nagyobb területeken folyt a szőlő- és gyümölcstermelés, de a környék ura, Steöszel József már 1742-ben is adott homokos területeket szőlőtelepítésre a kunszentmártoni, csépai és tiszazugi lakosoknak.

Cserkeszőlő legfőbb vonzereje ma a gyógyhatású termálfürdő. A település igazi üdülőfalu, népessége üdülőszezonban több mint kétszerese az állandó lakosságnak. Az idegenforgalmi szezon a gyógyvíznek köszönhetően már áprilisban megkezdődik, de a strand és gyógyfürdő egész évben nyitva van. A község és környéke első sorban a nyugodt, természetes környezetben pihenni, illetve gyógyulni vágyóknak ideális hely.

A település utcaszerkezete szabályos, tervszerűen kialakított, széles uták jellemzik. Kelet-nyugati irányban átszeli a 44-es főút. Szarvas felől érkezve hamarosan elérjük a központban elhelyezkedő élményfürdő épületetét. A főútra merőleges a Fürdő utca, amelyek Május 1. utcai kereszteződésében található a római katolikus templom.

A településképet meghatározó elemei tavasszal és kora nyáron, a mezőgazdasági tevékenységhez köthető fóliaházak.

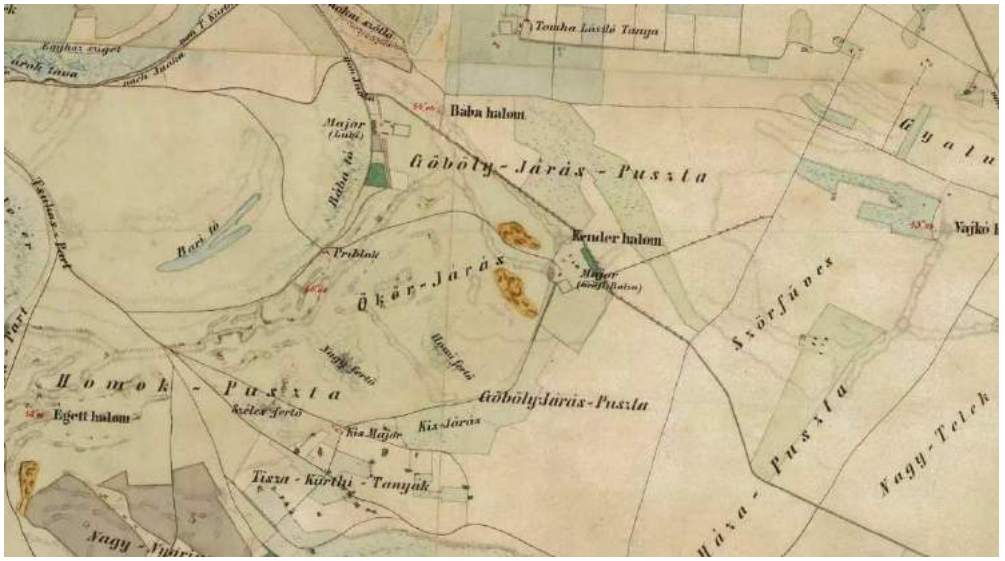

1. térkép: A Második Katonai Felmérés

3

ÖRÖKSÉGÜNK, ÉRTÉKEINK

Szinyei Merse-kastély és Borpince

Cserkeszőlő-Tópartpusztán a Baghy család a XIX. század második felében, miután megvette a birtokot, egy intéző lakot emeltetett. A későbbi tulajdonos, Szinyei Merse Félix, Szinyei Merse Pál híres festőművész nagybátyja volt. A borospincében készült a **híres ürmös bor**. A kastély berendezése és értékes festményei a háború utáni zűrzavaros esztendőkben elvesztek. 1922-ben kibővítették és átépítették. A kerti úszósmedencés házat leginkább nyaranta használták. A kastély mellett halastavat alakítottak ki. Pincészetet, méhészetet és libatenyészetet, valamint gyümölcsöst és zöldséges keretet létesítettek. Az államosítás után a Magyar-Román Barátság MGTSZ irodája és kultúrháza kapott helyett az épületben. A rendszerváltás óta a Cserkeszőlői Mezőgazdasági Termelők és Vállalkozók Szövetkezete tulajdona az egykori kúria.

A szabadon álló, hosszan, téglalap alakban elnyúló földszintes épület homlokzati díszítéseit eltávolították. Az egyenes záródású ablakok viszont nagyrészt eredeti formájukban megmaradtak. Az ablakok felett egykor egyenes szemöldök párkányok húzódtak. A főhomlokzat középső részén egykor üvegezett, mellvédes tornác állt, amelyet később beépítettek. A hátsó homlokzaton egykor összetett ablakok nyíltak. A homlokzat középső részén rizalit lépett ki a fal síkjából. A tetőzet eredeti volutás díszítésű, csúcsdíszes bádogablakaiból három megmaradt.

Cserkeszőlő nyugati szélén, az egykori kastély mellett épült a borospince egy homokbucka alatt, az egyetlen a korabli majorsági épületek közül, amely túlélte az idők viharait.

Természeti értékek

A település külterületi részei a Körös-Maros Nemzeti Parkhoz és a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzethez (a Hortobágyi Nemzeti Park részeként) is tartozik, egy része országos jelentőségű természetvédelmi terület.

Megtalálhatóak továbbá az *ex lege* védett területek és a helyi védettség alatt álló természeti értékek is. Tájvédelmi szempontból különleges antropogén eredetű értéket képviselnek a *kunhalmok*. A kutatók egybehangzó véleménye szerint emberkéz alkotta építmények, melyek az alföldi táj jellegzetes tereptárgyai voltak.

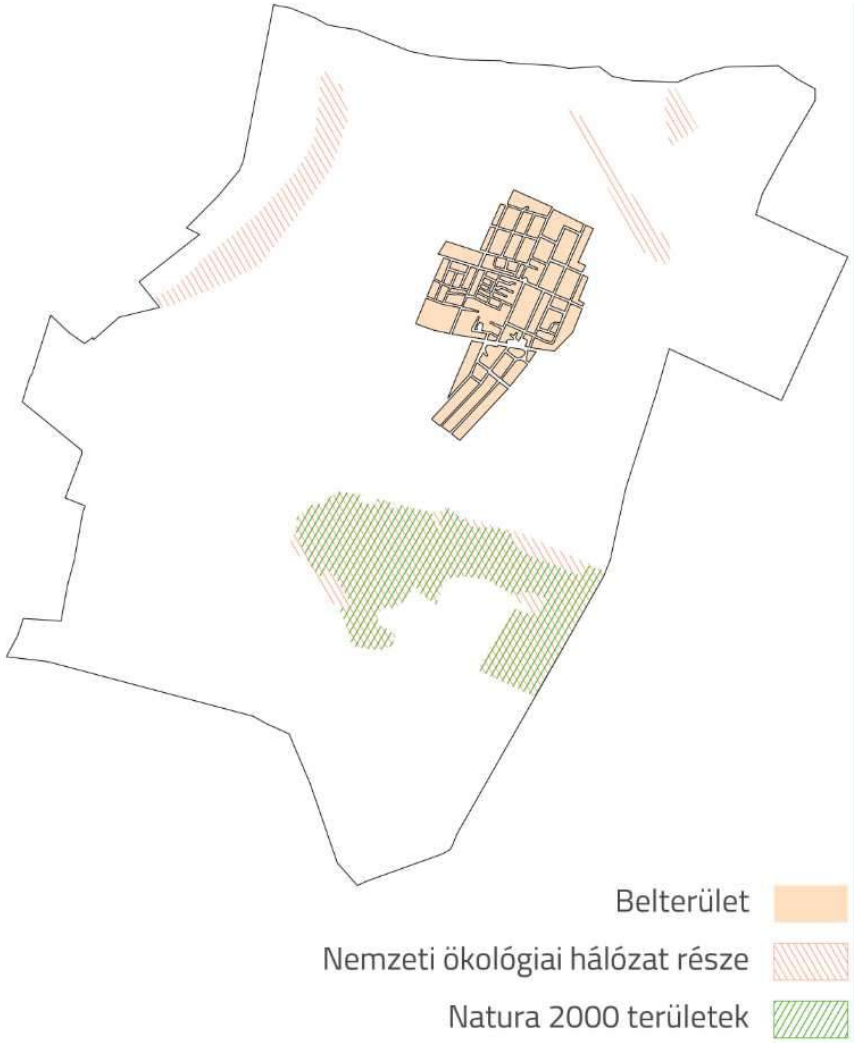

Kunhalmok

Az egykoron vízjárta alföldi táj gyakori velejárója a környezetéből 5-10 méterrel kiemelkedő többnyire kerek alaprajzú magaslat, amely mind keletkezési korát, mind eredeti funkcióját tekintve rendkívül változatos lehet, viszont évszázadok (évezredek) óta szerves alkotórésze az adott tájnak.

Telepítésének helyét alapvetően meghatározták a terület hajdani vízrajzi viszonyai. Sok halom épült vízfolyások magaspartján, továbbá a folyók kanyarulatainak külső ívén, melyek a gyakori elöntések elől menedéket kínált az ott lakóknak.

Legfontosabb típusaik az ún. tell-ek (neolit, illetve bronzkori lakóhalmok), a kurgánok (réz-, kora bronz- és honfoglalás-kori sírdombok), az őrhalmok (jelző funkcióval), illetve a határhalmok (határmegjelölés céljából emelték). A régi halmokat gyakran a későbbi korok emberei újra és újra használatba vették, hol az eredetihez hasonló, hol más funkcióval. A legősibb halmok akár 4-5000 évesek (késő neolitikum) is lehetnek.

A kistérségben *megmaradt kunhalmokat* Tóth Albert gyűjtötte kataszterbe, bár ezeknek csak egy töredéke jelent meg írott forrásokban. A múlt század közepén még több mint száz kunhalmot számolhattak meg a környéken, a század elejétől azonban a nagyüzemi gazdálkodás a kunhalmokat sem kímélte. Jelentős részüket mára „leművelték", azaz teljesen eltűntek. A halmok legfontosabb típusai: lakódombok: szabálytalan alakú, nagy kiterjedésű, viszonylag magas halmok. sírdombok (kurgánok): kúp alakú dombok, és az őrhalmok, másként vigyázó halmok. Viszonylag alacsonyak, láncszerű összeköttetés van köztük. Lehetővé tették a hang és a fény továbbítását. Határhalmok: megyék, települések határait jelölték. A halmok mellett utak vezettek, lábukhoz sok helyen csárda települt.

A kunhalmok jelentős tájképi, tájtörténeti, geomorfológiai, régészeti és biogeográfiai értéket képviselnek, emiatt a természetvédelemben különös figyelmet kell fordítani a megóvásukra.

Nagy Fertő Védett Természeti Területek

Nagy Fertő: természetközeli mocsaras területként ex lege védettséget élvez. Cserkeszőlőben a gyógyvíz mellett a Nagy-Fertő jelentős vonzerővel bírhat az ökoturizmus hívei számára védett madár és növényvilágával. A fertőbe a cserkeszőlői strand termálvize kerül bevezetésre, ami ily módon állandó vízpótlást biztosít neki. A hőmérséklete miatt téli időszakban sem fagy be a vize, így fontos áttelelő helyként szolgál több madárfaj részére.

A tiszazugi szikes-tavak közül a legkiemelkedőbb a természeti jelentősége: 2002-ben 300 pár nagykócsag, 120 pár kanalasgém, 2004-ben 140 pár nagykócsag, 2005-ben 128 pár nagykócsag, 2006-ban 205 pár, míg 2007-ben 43 pár nagykócsag fészkelését regisztráltuk. A felsorolt fajokon kívül rendszeresen költő faj a területen a vörösgém, törpegém, bölömbika, szürke-gém, cigányréce, nyári lúd. 2003-ban meghiúsult a nagykócsag költése a fertőn. Tavasszal fészekanyagot hordó nagykócsagokat figyeltünk meg, és a májusi berepülésünk alkalmával nagy meglepetést okozott, hogy nem sikerült költőpárt megfigyelnünk. 2003 márciusa és májusa között 20 cm-t csökkent a vízszint.

Az állatvilág gazdagságából a szikes puszták jellemzői figyelhetők meg, pl.: Búbos banka, Bíbic, Bölömbika, Cigányréce, Fehér gólya, Fekete gólya, Kakukk, Kanalasgém, Kiskócsag, Nádi tücsökmadár, Nagykócsag, Nyári lúd, Fülemüle, Szarka, Széki lile, Szürkegém, Törpegém, Vörösgém, Barna rétihéja, Békászósas, Egerészölyv, Réti fülesbagoly.

A gazdag madárvilág mellett, szintén kiemelést érdemel, a fertő kétéltű- és hüllőfaunája. Az Alföldre jellemző fajok közül jelen vannak a zöldbékák, a vörös-hasú unka, a barna ásóbéka és levelibéka, míg a hüllőket a szárazabb területeken a fürge gyík, közelebb a vízhez a mocsári teknős és a vízi sikló képviseli.

Homoki őstölgyes

A községtől délre, attól mintegy 7 kilométerre található az aranyosi határrész a kistérség legmagasabban fekvő az Ős-Duna hordalékkúpján elterülő, zömmel homoktalajokkal borított része. Az itt található 11 darab kocsányos tölgyből (Quercus robur) álló liget a Tiszazug zárt homoki tölgyeseinek utolsó képviselői. A terület különleges értékénél fogva szerepel az országos védelemre, illetve átminősítésre tervezett területek listáján.

4

ELTÉRŐ ÉPÍTÉSZETI KARAKTEREK BEMUTATÁSA

CSERKESZŐLŐ

A településen - az arculati jellemzők tekintetében - négy eltérő karakter különböztethető meg.

Cserkeszőlő 1952 óta önálló, addig Tiszakürt külterületi része volt, a területen főleg szőlőtermesztéssel foglalkoztak. Ez a növény gyakori törődést igényel, így az évek-évtizedek során, ezen a területen, a kertekben kisebb épületek jelentek meg. Ez a külterületi, laza beépítésű rész, ma is a település közigazgatási területének jelentős hányadát adja.

A belterületi beépített és a még beépíthető területek nagyobb része lakóterület. Az első karaktert a II. világháború után létesített utcák, illetve az itt lévő lakóépületek jelentik, melyek az utóbbi 50-70 év építészetének stílusait hordozzák. Ezzel a karakterrel fogunk bővebben foglalkozni.

A település központjában a lakóterületek által közrefogva találjuk a Fürdő és Gyógyászati Központot és a hozzá kapcsolódó szálláspületeket. Ezeket léptékükben, épületmagasságukban is könnyen el lehet különíteni.

A fenti belterületi településrészektől eltérnek megjelenésükben, léptékükben, telepítésükben a bel-, és külterületen, több helyen, de nem összefüggően található ipari-mezőgazdasági telepek, ez a harmadik karakter.

A negyedik csoportot, a több évszázados múltra visszatekintő, szőlő- és bortermeléshez kapcsolódó, jelentős területen elhelyezkedő, kertes mezőgazdasági és a jellegében hasonló általános tanyás külterületek jelentik.

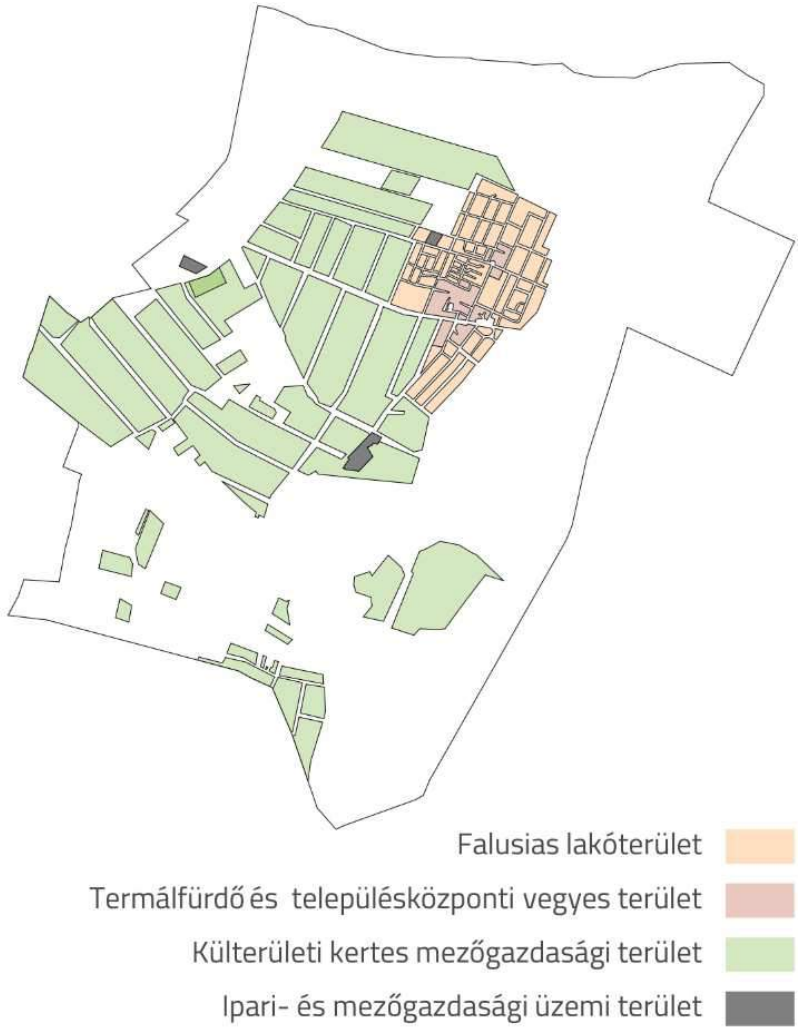

Cserkeszőlő falusias településrész

A településkép meghatározó eleme a község temploma, a Szent benedek templom és környezete, amely a település központjában, zöldterületek gyűrűjében helyezkedik el.
A lakóházakat, belterületen jellemzően előkert választja el az utcafronttól, általában az utcára merőleges telepítéssel, melyek oldalhatáron állnak, kivéve a Muskátli utca és a Petőfi tér közötti telkeket, ugynis itt szabadonálló beépítés a jellemző.
A telkek osztása hasonlít a magyar városok peremein lévő területekéhez.

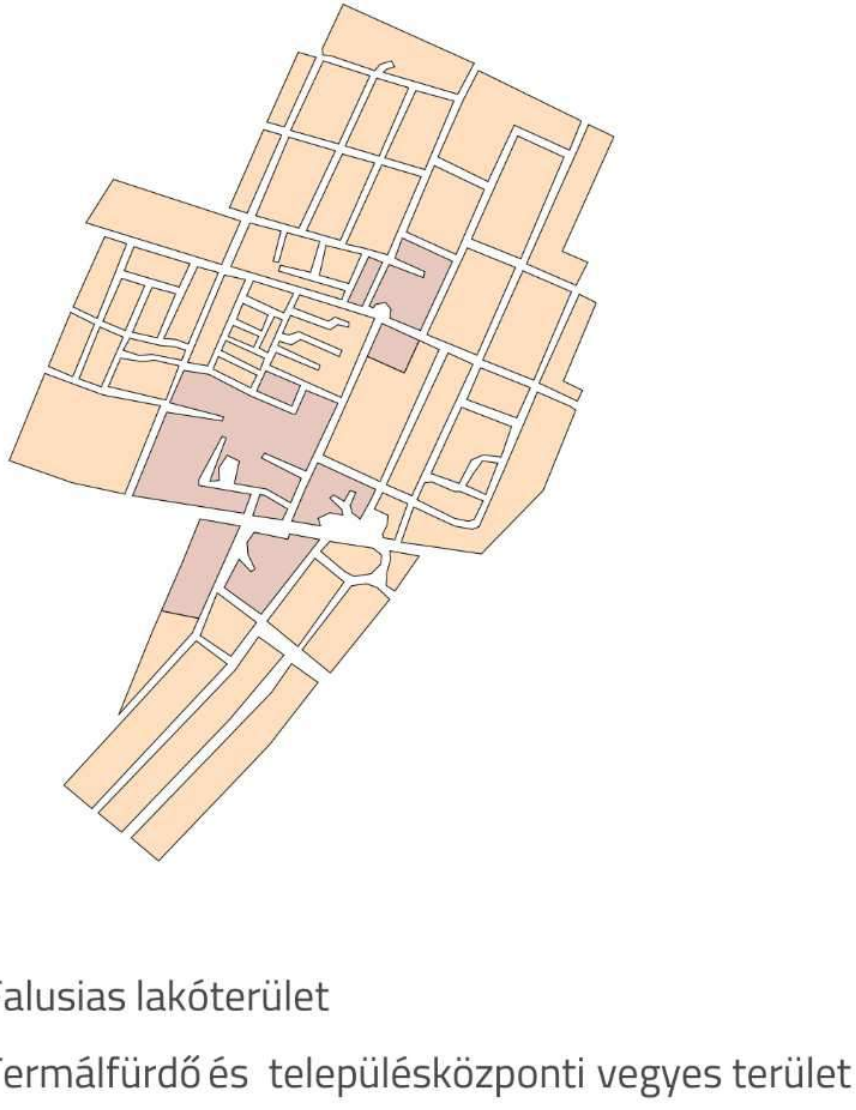

Termálfürdő és településközponti vegyes terület

A település magja, szíve - egyben főattrakciója - a településnek a mellette lévő halmaz, a Fürdő és Gyógyászati Központ területe és az ezt kiszolgáló szállásépületek. A fürdő környezetében találhatóak a középületek és a település főtere.

Az építészeti karakterek lehatárolásában, térképábrán jeleztük a termálfürdőhöz és a település központjához tartozó vegyes területeket.
Ezeken a településrészen az épületek formálása változatosabb és nagyobb léptékű. Itt található a község legkarakteresebb épülete is, a Szent Benedek templom.

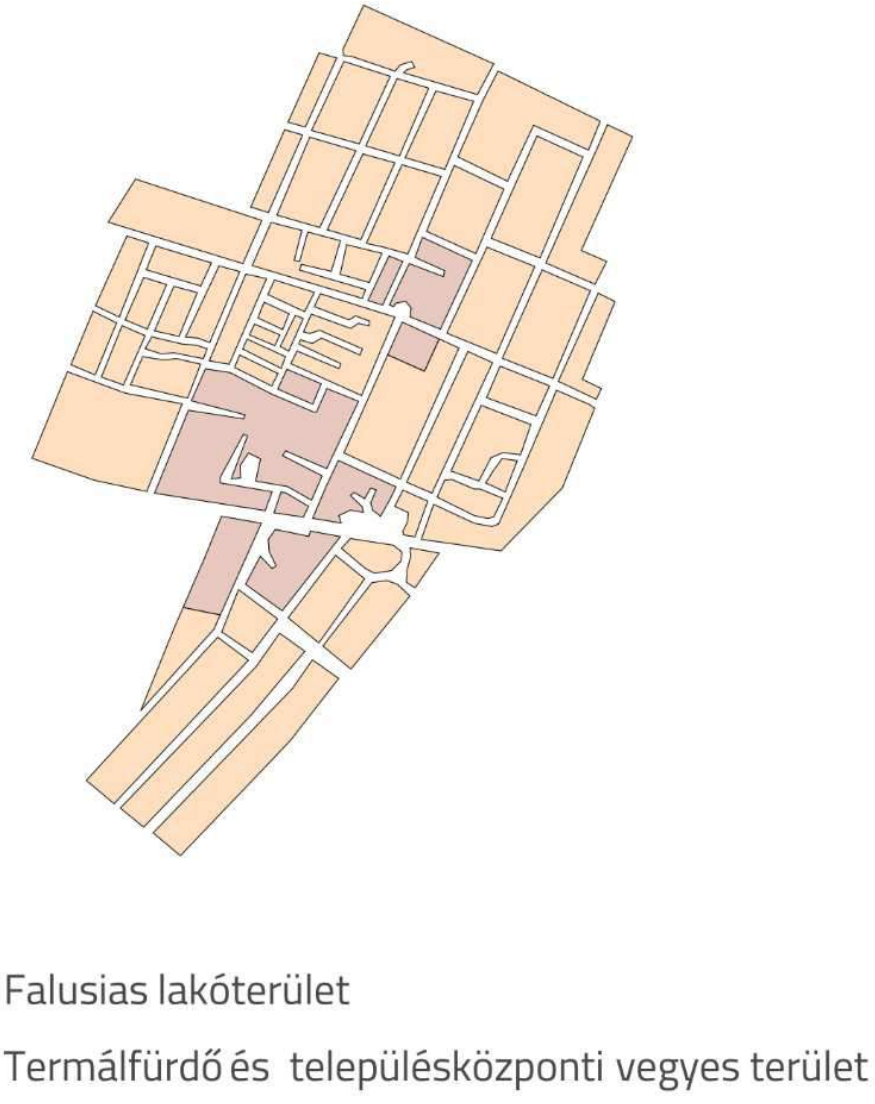

Ipari-mezőgazdasági üzemi területek

A magyar vidék fejlődéséhez szükséges a gazdasági aktívitás. Cserkeszőlő életében mindig is meghatározó volt a gazdasági tevékenység, azon belül is főleg a szőlőművelés. Ehhez kapcsolódóan nagyobb, üzemi jellegű tevékenység nem alakult ki, egyetlen mai emléke a kastély alatt lévő, szépen felújított borpince.

Cserkeszőlő, mint fiatal alföldi település, fő közlekedési útvonalon fekszik, mindezek kedveznek az ipar és mezőgazdaság üzemi formájának megjelenéséhez. Ilyen létesítmény található a község belterületén, a Május 1. utcában, és külterületen egyaránt.

Ezek a telepek különböznek az általános településképtől, más a telekméret, magasság, telepítés, ezért önálló építészeti karakterként határoltuk le.

A külterület általános tanyás és kertes mezőgazdasági részei

Cserkeszőlő külterületének jelentős része mezőgazdasági terület. Itt már a XVIII. században meghonosodott az alföldi szőlő- és bortermelés, melynek ugyan kultúrája az itt lévő épületek karakterén már nem érezteti a hatását, de vannak fennmaradt emlékei. Az Alföld jellegzetes letelepedési formája volt a tanya, amely ma tulajdonképpen olyan gazdasági épületekkel ellátott földbirtokot jelent, amit valamely község határában a községhez tartozó földekből alakítottak ki.

Cserkeszőlő külterületén, a különböző méretű mezőgazdasági területek, kertek megközelítése utcákon (dűlőkön) keresztül lehetséges, a dűlőutakra felfűzve helyezkednek el a telekhez kapcsolódó épületek. A telkek mérete alapján a területet több részre lehetne osztani, de építészeti karaktere hasonló, ezért a kézikönyvben is egy karakterként kezeljük.

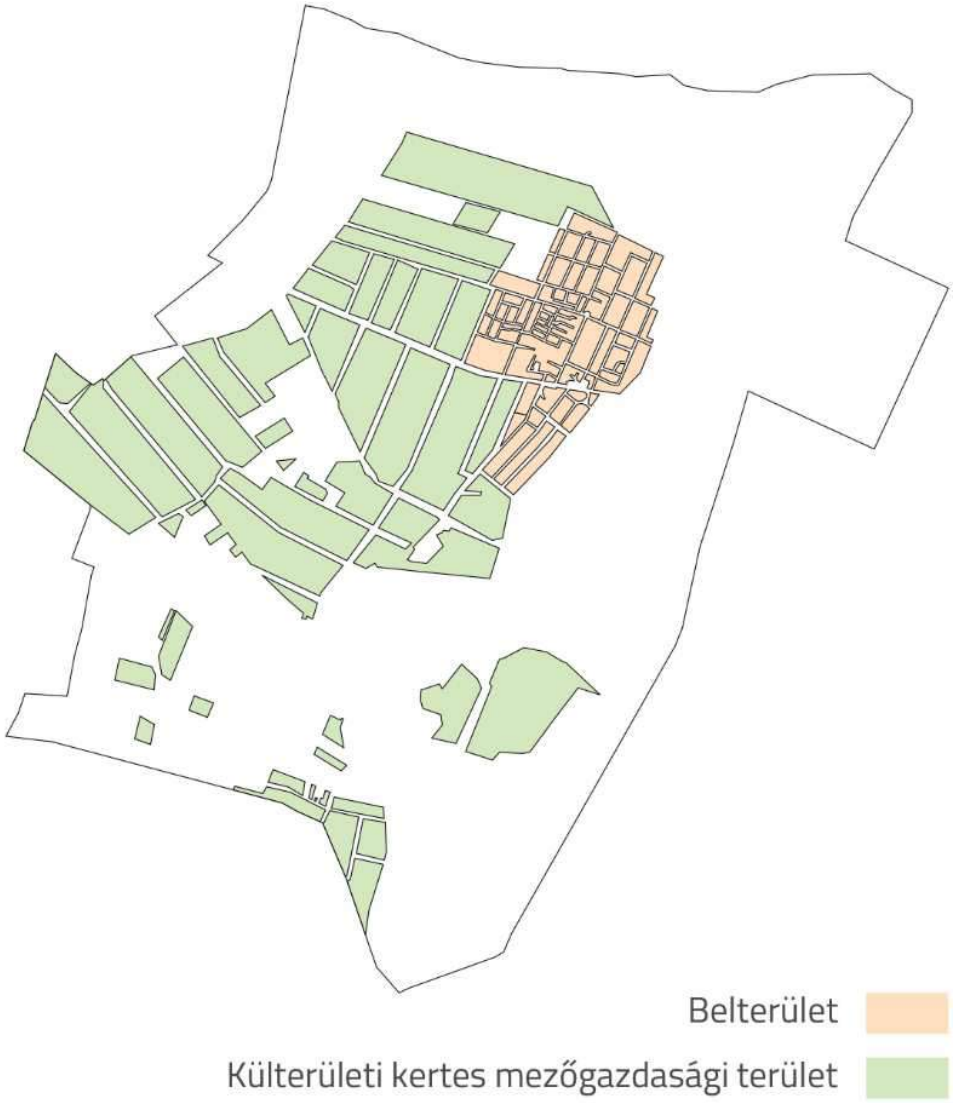

Beépítésre nem szánt területek

Cserkeszőlő külterületének egy része a Körös-Maros és a Hortobágyi Nemzeti Parkhoz tartozó természetvédelmi terület, vagy a Nemzeti ökológiai hálózat része. Ezek a területek beépítési tilalom alatt állnak. Amely külterület ezeknek nem része, annak nagyobb részén mezőgazdasági termelés zajlik. Van olyan mezőgazdasági terület, amik nem tartozik a fentiekben bemutatott, valamilyen építményt tartalmazó karakterhez, sőt épület elhelyezése hosszabb távon nem valószínű, nagyüzemi jellege miatt. Ezek is beépítésre nem szánt területek közé sorolandók, a külterület délinyugati részén található jelentős kiterjedésű erdőterülettel együtt.

Cserkeszőlő külterületét dűlőutak hálózzák be.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Cserkeszőlő falusias településrész

5

ÁLTALÁNOS BEÉPÍTÉSI AJÁNLÁSOK

Az építészeti útmutatóban szereplő ajánlásainkkal szeretnénk segítséget nyújtani építész és építtető számára, hogy a településen olyan épületeket, épületfelújításokat valósítsunk meg a jövőben, amelyek megőrzik a település egyedi hangulatát.

Ismerjük meg a környezetünk értékeit, mielőtt hozzányúlunk!

TELEPÍTÉS

Cserkeszőlő község egész területén az előkertes telepítés a jellemző, a házak áttört kerítésekkel alkotott vonala ad egységes utcaképet.

A történeti településen, az oldalhatáron álló, utcára merőleges rendszerű kialakítás a leginkább jellemző, egyedül a település központjában és a szállásépületek esetében találunk az utcával párhuzamos telepítést.

Új ház építésekor, javasolt az adott utcában meglévő épületek telepítéséhez illeszkedni.

Indokolatlanul elforgatni a jellemző tengelytől, vagy visszahúzni az épületet nem javasolt.

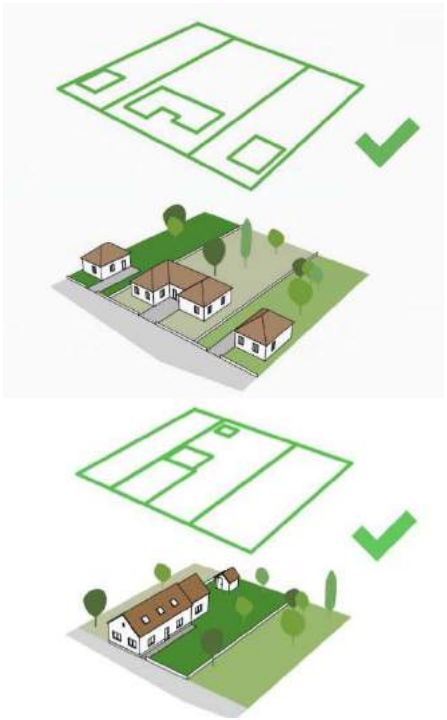

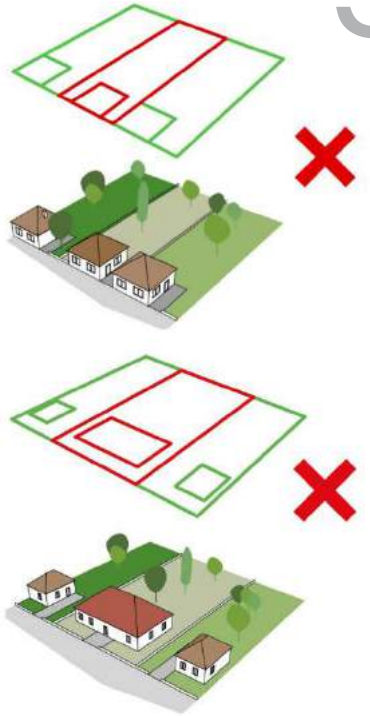

Példa helyes telepítésre. Az egyvonalban elhelyezkedő épületek adják az egységes utcaképet.

MAGASSÁG

Településképi szempontból indokolt, hogy a jelenlegi szövetbe újonnan beilleszteni kívánt házak hasonló építménymagassággal épüljenek, mint a már meglévő épületek.

A fürdő és környezete kivételével a történeti településrészen az egyszintes házak a jellemzők. Ehhez javasolt illeszkedni.

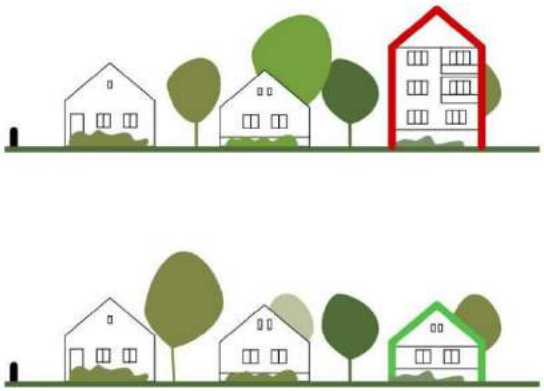

Példa tetőhajlásszög és magasság illeszkedésre.

TETŐHAJLÁSSZÖG

Cserkeszőlő falusias lakóterületén a meglévő lakóépületek tetőhajlásszöge általában 35-45 fok között van.

Új házak építésekor, felújításkor ügyeljünk arra, hogy hasonló tetőhajlásszöggel készüljenek, mint környezetükben lévők.

TETŐFORMA

A falusias lakóterületen lévő tetőformák általában egyszerű nyereg- vagy sátortetők, néhol kontyolt nyeregtetők.

A nyeregtetős, vagy sátortetős házakból álló utcaképbe nem javasolt tördelt, összetett tetőformájú épület. Támpontként törekedni kell a szomszédoshoz hasonló kialakításra.

A manapság divatos, „mediterrán” tetőhajlásszögű, tetőformájú ház nem illeszkedik a történeti település karakterébe, ezért ilyen tetőformájú épület építése itt nem javasolt.

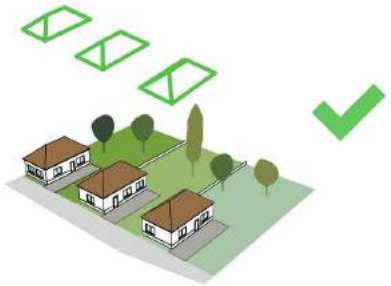

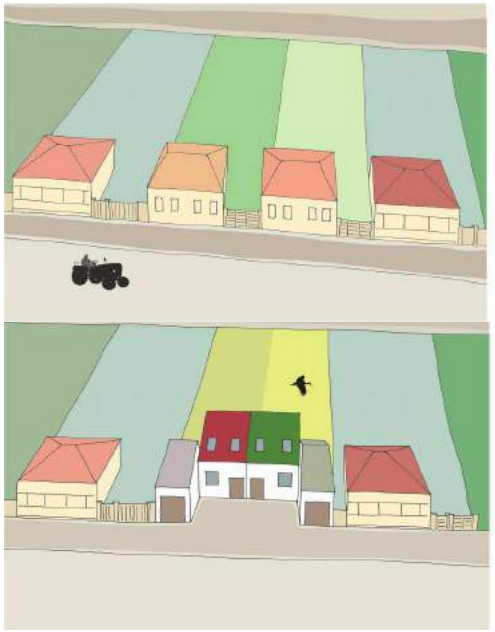

Példa a településen megfelelő tetőformára. A szomszédosos épületek tetőformája, magassága hasonló, ami egységes, szép utcaképet eredményez.

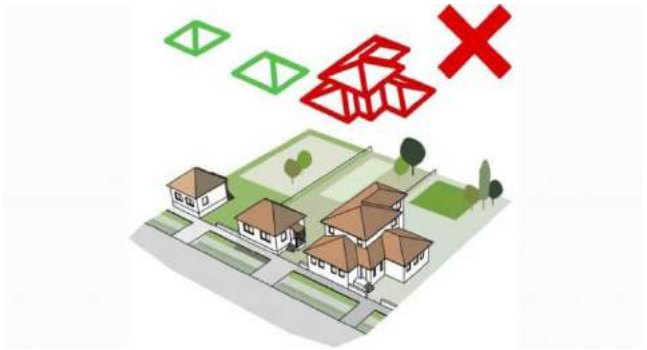

SZÍNEK

Cserkeszőlő falusias településrészein a homlokzatok színvilága változatos, de jellemzően világos színű.

Új épület kialakításánál, vagy meglévő épület felújításánál is ajánlott a fehér, vagy a pasztellszínek különböző árnyalatainak használata. Kerülni kell a harsány, élénk színeket.

Javasolt fehér, vagy világos tónusú, pasztellszínű vakolat, sötét színű nyílászáró.

KERÍTÉS

A település lakóövezeteiben mindenhol előkertes telepítést találunk, inkább áttört kerítésekkel. Új építésnél alkalmazkodjunk az adott utcában jellemző kialakításhoz.

A tömör kerítéseket célszerű a ház színével egyező színű vakolt felülettel ellátni, felújítani.

Kerüljük az előregyártott betonelemekből épített, illetve a teljesen áttört nád-, vagy drótfonatos kerítést az utcafronton.

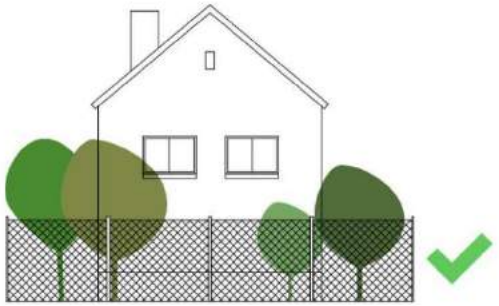

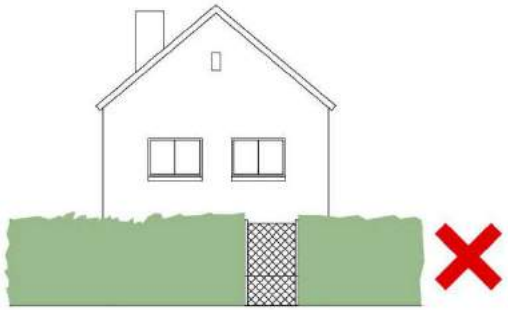

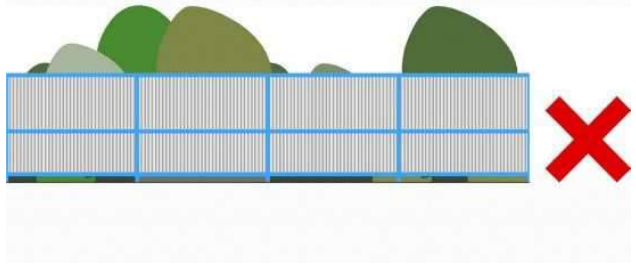

KERÍTÉSEK

Cserkeszőlő település

Egykoron a fakerítés volt jellemző, függőleges, vagy vízszintesen fekvő deszkákkal, ma már sok helyen fémkerítés van. Lent egy-egy példa ezekre a településről. Jobbra olyan példák más településről fa, illetve fékerítésre, amelyek Cserkeszőlő modernizálódó településképébe illeszkednének.

A falusias településrészen általában áttört kerítéseket találunk, a mezőgazdasági kertes külterületi részeken pedig, az telkek között vagy nincsenek kerítések, vagy egészen alacsony jelképes elválasztás van. (Lent)

KERTEK
Előkertek, utcák

Ápoljuk a ház előtti virág-és növény sort, mert a miénk!

Településkép szempontjából is meghatározó az utcák, utcai előkertek szép, esztétikus megformálása. A szépen gondozott gyep, virágok az egész utcaképet javíthatják. Cserkeszőlőn találunk szép példákat a ház előtti közterület gondozására.

Előkertes telepítésű utcánál, a jellemzően áttört kerítések vizuálisan csak kismértékben határolják le a telek határát, a ház és a kerítés közötti előkert együtt él az utcával.

Jobbra, fent példa szép előkert kialakításra a településről. A további képek nem a községből származik.

Udvar, pihenőkert, konyhakert

A falu életében fontos szerepet töltött be a mezőgazdaság. Ma is nagyon jól mutat egy szépen rendben tartott, megformált konyhakert.

Napjainkban már a kert a pihenés színtere egyben, így a haszonkert mellett a pihenőkert is helyet kap. A település szélén található kertben látjuk, ahogy a kétféle funkció szépen megfér egymás mellett.

A kikapcsolódást a kert épület mögötti, nyugodt részében kerti sütővel, árnyékot adó építménnyel támogathatjuk.

A kertben javasolt az éghajlatnak, a táj jellegének megfelelő növények, virágok ültetése. Nagyon szép példa látható az alábbi, a településen készült képen.

ANYAGHASZNÁLAT

Településképi szempontból **javasolt** a kerámia- vagy betoncserép, a nád héjazati anyagok.

A felső kép nem a településen készült!

Kerülendő a településképi szempontból káros hullámpala, vagy kék színű fém hullámlemez. Egy tetőn ne alkalmazzunk többféle héjazati anyagot!

Nem a településen készült képek!

AJTÓK, ABLAKOK, KAPUK

Ha van rá mód és lehetőség, fa ablakokat tervezzünk és építsünk be. Az épületek utcai homlokzatán árnyékolásra külső tokos műanyag redőny helyett alkalmazzunk szintén fa anyagú zsalugátert.

A kert felé bátran nyissunk nagyobb ablakokkal, ajtókkal. Ha közvetlenebb a lakás-kert kapcsolat, a gondozásra is jobban odafigyelünk.

Nyílászárók javasolt színvilága a barna, sötétbarna, esetleg sötétzöld. Csrkeszőlő fiatal település, a központi területeken építsünk be modern nyílászárót.

Ablak, ajtó jó példák. A képek nem a településen készültek:

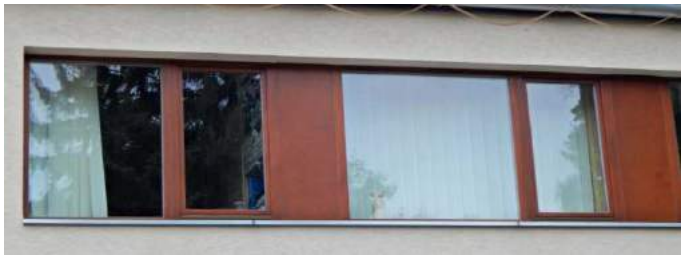

A településen, a turizmus térhódítása következtében, több új, szállás céljára szolgáló épület épült, épül. Ezek általában modern stílusúak, ami kihatással van a település lakóterületein lévő épületek, építmények stílusára is.

A modern, modernzálódó házakhoz válasszunk ennek megfelelő nyílászárót. Példák modern bejárati ajtóra, a képek nem a településen készültek.

„***Cseréljük ki a vaslemez kaput hagyományos fakapura!***”
(A felújítók tízparancsolatából – építész ajánlás)

Néhány jó példa fakapura, amelyek az utcaképet, településképet is javítják. Jobbra, lent áttört hatású fémkapu, amely nem képez éles zárást a külső és belső kert között.

A képek nem a településen készültek.

ERKÉLYEK, TORNÁCOK

A magyar népi építészet jellegzetes eleme az oszlopos tornác. Cserkeszőlő fiatal település, a tornác modernebb formában történő alkalmazására találunk szép példát, az egyik szállodánál klasszikus formában és a nyaralóházaknál fedett-nyitott külső előtérként. Lent még két példa tornác, fedett-nyitott tér újragondolására.

HOMLOKZATKÉPZÉS

Cserkeszőlő falusias lakóterület

A település maga fiatal, így bátran alkalmazhatunk modernebb formavilágot, arányokat és anyagokat.

Cserkeszőlő falusias lakóterületén rengeteg földszintes épület található, melyek főhomlokzatának hangsúlyos eleme a két utcára néző nagy ablak, melyek a ház „szemei”. Ezek, ha vízszintesen elnyújtottak, esetleg az áthidaló és a felette lévő eresz között arányaiban nagyobb a magasságkülönbség, unalmat sugároznak. Erre jobban ráerősíthet egy félig lehúzott redőny, melynél, ha a tok sem rejtett, úgy fest, mint karika a szem körül.

HOMLOKZATKÉPZÉS

Idegenforgalmi és kereskedelmi településrészek

Cserkeszőlő legfőbb nevezetessége a fürdő, amely az ország minden tájáról vonzza a pihenni, gyógyulni vágyókat. A turisták fogadása, kiszolgálása különböző szállás jellegű épületek kialakítását hozza maga után. A településen ugyanúgy megtalálhaók a kisebb faházak, vagy a jurtatábor, mint a korszerűen felszerelt appartmannok, hotelek.

A szállodák, apartmanházak épületei léptékükben teljesen eltérnek a lakóépületektől, ami egészen más homlokzati kalakítást is igényel. Fontos az épület tömegének alakítása, formálása, ebben segítenek az erkélyek és teraszok.

RÉSZLETEK, ANYAGHASZNÁLAT

A település épületein megtaláljuk az adott kor építészetének részlet megoldásait. Cserkeszőlő épületei zömmel a II. világháború után keletkeztek, ezért részletképzésük is a modern építészet részleteit kell, mutassák. Példa erre a faházak egyszerű, szépen munkált korlát és faszerkezeti csomópontjai.
Településképi szempontból lényeges a közterületeken lévő tárgyak, burkolatok igényes kialakítása, amelyből szintén találunk a településen szép példákat. Anyaghasználatra példák jobbra.

MAI PÉLDÁK

Falusias településrész: meglévő épületek felújítása, átalakítása

6

Cserkeszőlő községben az 50-es évek után sok olyan lakóház épült, melyek a szocialista időszak típustervei alapján készültek. Napjainkban az energiaárak emelkedése következtében, a családi házak hőszigetelése egyre nagyobb teret kap, amely lehetőséget adhat a kockaházak újragondolására, nagyobb átalakítások nélkül is. Az átalakítás, felújítás során törekedjünk arra, hogy az épület a falu, a fürdő környékének modern építészeti karakterével, színvilágával harmonizáljon. Javasolt a házak világos tónusú vakolattal, fa zsalutáblás nyílászáróval, vörös, vagy barna színű cserépfedéssel történő átalakítása. Nagyobb nyílászárót a belső udvar felé nyissunk, ahol bővítésként fedett, vagy nyitott teraszt is kialakíthatunk. A képek nem a településen készültek.

Településközpont: szálláségépületek

Cserkeszőlő építészeti arculatában fontos szerepet játszanak a fürdőbe érkező turisták fogadására épült szállodák, panziók, vagy bérelhető faházak. A szállodák, többszintes apartmanházak a település központjában helyezkednek el, léptéküknél fogva hatással vannak a település többi épületének építészeti formálására is. Balra, lent egy apartmanház látható, amely jó példa arra, hogy szép zöld környezetben elhelyezett, igényes modern épület településképi szempontból is érték. (A kép nem Cserkeszőlőn készült.) A Fürdő utcában álló hotel tornáca hívogatja a gyalogos turistát. A jobb oldali képen, a faházak előtt szépen gondozott közös zölterület van.

Tanya épületeinek feújítása, átalakítása

Az Alföld jellegzetes letelepedési formája, a tanya, a szocialista mezőgazdasági átalakítás során sokat veszített jelentőségéből. A magánbirtokok újbóli megjelenésével, a fenntartható fejlődés igényének megfogalmazásával az országban több helyen tanyafejlesztéseket hajtottak végre.

Az építészeti karakter megőrzésével, de az épületek formai és műszaki modernizálásával élhető, szép birtokközpontok jöttek létre.

A jobb szélső képeken látható épület esetében nem lebontották, hanem felújították a rossz állapotú vályogházat és átrium jellegű védett udvart hoztak létre, két oldalszárny hozzáépítésével. Az épület megjelenését barátságossá teszi a természetes anyagok használata, fehérre meszelt falakkal és a barna fa szerkezetekkel.

UTCÁK, TEREK

7

Cserkeszőlő középületei a Közrtársaság tér köré szerveződtek. Ez tekinthető a település főterének. A Fürdő utca tengelye szépen felvezeti a templomot, ahol az utat is körvonalasan alkították ki, közepén szoborral.
Az utca térfalai a strandfürdő után eltávolodnak, teret fűzve rá.
Itt rendezheti meg a község a közösségi, ünnepi eseményeket, mely méltó keretet biztosít ezeknek.

A település utcáin minden esetben zöldfelületi sáv választja el a közlekedésre szolgáló felületet az épületektől, ezeknek a zöldfelületeknek az utcánként egységes gondozása javít a településképen. Az utcaszerkezetben ritkán jellemzőek a kis teresedések. Ezek emlékművek, feszületek felállítására adnak lehetőséget.

A településen jelenleg is van egy-egy nagyobb gondozott zöldfelület, illetve kisebb terek. Van néhány olyan emlékmű, melynek környezete szépen kialakított, ilyen például a főtéren lévő Önállósági-Emlékmű.
A strand környezetében több szépen kialakított játszótér is található.

Parkok, terek

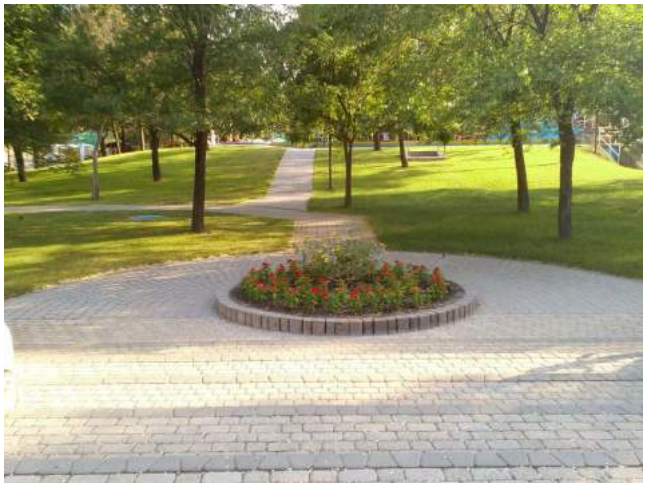

Parkok, zöldfelületek, virágok

Cserkeszőlőn a község és a fürdő területén egyaránt nagyon sok a szépen gondozott közterület, amelyeken virágokat ültettek.

Mai példák: köztéri bútorok

A település célja a turizmus további erősítése, amelyhez a közterületek további fejlesztését irányozták elő. A burkolatok, köztéri bútorok minőségi kialakítása hozzájárul ahhoz, hogy a fürdő mellett, az utcákat is élettel töltsük meg.

Példák fa, és beton (műkő)-fa konbinációjából készült köztéri ülőkére, utóbbival a zöldterületek szegélyezését izgalmassá, hasznossá tehetjük.

Mai példa: kültéri fedett-nyitott terek, sétányok

A Fürdő utca sétány jellegű kialakításához hozzájárulhat, az utca termálfürdő felőli oldalának fejlesztése. A vendéglátó egységek modern, fedett-nyitott terekkel bővíthetők. Néhány példa erre a Balaton környékérőlés a világból.

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

8

Az épületek homlokzatára a színes fényreklám helyett a hagyományos cégérek elhelyezése **javasolt**, a házak falaira, illetve a kerítésre kerülő reklámok mérete, legfeljebb 0,5 m^2 lehet.

IMPRESSZUM

CSERKESZŐLŐ KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
Cserkeszőlő honlapcíme: www. cserkeszolo.hu
Cserkeszőlő emailcíme: onkormanyzat@cserkeszolo.hu
Cserkeszőlő postai címe: 5465 Cserkeszőlő, Köztársaság tér 1.
Telefon: +36-56-568-451
Polgármester: Szokolai Lajos
Főépítész: Farkas István
Főépítész e-mail címe: cserkeszolo@foepitesz.com
SZERKESZTETTE:
Farkas István főépítész,
Németh István okl. építészmérnök,
Mórucz László okl. építészmérnök
SZÖVEG:
Németh István okl. építészmérnök,
Horváth Adrienne településtervező
FOTÓ: Farkas István, Németh István
GRAFIKAI TERVEZÉS: Németh István, Mórucz László
Cserkeszőlő, 2017. október 11.

A kézikönyvben szereplő fotók nem kizárólag a településen készültek!
Az építészeti útmutató, a mai példák és a reklámhordózókkal kapcsolatos témakörökben szereplő javaslatok között, máshol készült fényképeket is beillesztettünk saját adatbázisunkból, hogy olyan mintákat tudjunk bemutatni, amely a település arculatát, karakterét kedvező irányba módosíthatja.